

Barne- og familiedepartementet

Postboks 8036 Dep, 0030 Oslo

Oslo 10.01.2022

Samarbeidsforum mot fattigdom i Norge (SF) høringsvar – Endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften

Samarbeidsforum mot fattigdom i Norge (SF) består av et landsdekkende nettverk av 10 bruker- og pårørende organisasjoner med bred og verdifull erfaring som brukere av velferdstjenestene. Organisasjonene i SF representerer ulike grupper som erfarer fattigdom og utenforskap. Flere som faller inn under disse gruppene har en økt risiko for å havne i gjeld. I tillegg er det en større utfordring for flere å løse gjelden uten tett oppfølging og støtte.

Overordnet om høringsnotatet

SF er glad for at Barne- og familiedepartementet legger frem forslag til endringer i gjeldsordningsloven med mål om å gjøre prosessen enklere. Et viktig endringsforslag for SF er at det skjer en styrking av veiledningen og oppfølgingsarbeidet, slik at flere kan klare å fullføre gjeldsordningen. I tillegg at den enkelte settes i stand til å håndtere egen økonomi i etterkant. SF er positive til forslaget om å styrke og effektivisere gjeldende praksis. Erfaringene fra gruppene SF representerer viser til at det er store forskjeller knyttet til praksis mellom de forskjellige namsmenn og NAV-kontor rundt om i landet. Vi ser på endringene som er foreslått i høringsnotatet som en styrking av likhetsprinsippet.

Vi viser også til egne høringsvar fra organisasjonene Wayback, Aleneforeldreforeningen og Spillavhengighet Norge.

Videre ønsker Samarbeidsforum å gi sitt syn på noen av forslagene departementet har lagt frem i høringsnotatet.

Kapittel 4 – Vilkår for gjeldsordning

s. 28 - 4.1.3 Departementets vurderinger og forslag

Samarbeidsforum støtter punkt 1. om at bestemmelsen om nylig stiftet gjeld oppheves. SF er også enige i at det skal legges større vekt på mengden og mindre vekt på andelen nystiftet gjeld. Inngangen bør være å kartlegge situasjonen og behovet til den som har havnet i gjeldssituasjonen.

Kapittel 5 – Oppheve kravet om at NAV-kontor skal bistå ved egenforsøk

s. 36 – 5.6 Departementets forslag

SF støtter at ordningen med egenforsøk oppheves fullstendig. Erfaringsmessig er det få som kommer noen vei med å prøve på egenhånd. Egenforsøk virker ofte demotiverende for mange som har havnet i en situasjon med gjeld. For mange fører det også til en forverring i en allerede sårbar livssituasjon og bakenforliggende årsaker forsterkes. Noe som ofte slår uheldig ut er at mislykkede egenforsøk fører til strengere vilkår under gjeldsordningen.

SIFOS undersøkelse fra 2019 tyder også på at det for lite kunnskap om egenforsøk i NAV-kontorene, noe som støtter opp om forslaget med å kutte egenforsøk.

Kapittel 7 – Gjeldsordning mer enn en gang

s. 41 – 7.5 Departementets vurderinger og forslag

SF støtter at det skal være mulig å oppnå gjeldsordning flere ganger. Det er viktig å se dette i sammenheng med bakenforliggende årsaker som sykdom og vanskelig livssituasjon, samt økonomiske utfordringer som skyldes uforutsette økonomiske svingninger i samfunnet.

Vi vil også legge til at det er viktig at det gjøres en vurdering av hvilke momenter som skal ligge i bruken av ordet «støtende» og hvordan det skal slå ut i praksis.

Kapittel 9 – Styrket veiledning og oppfølging av gjeldsordningsskyldnere

s. 65

Samarbeidsforum støtter forslag til tiltak som gir tettere oppfølging før, under og etter gjeldsordning. Dette ligger også i Kommunens plikt gjennom sosialtjenesteloven § 17.

Vårt syn er at oppfølgingen skal i første instans ligge hos namsmannen i den respektive Kommunen. Vi ser på det som en sikring av rettigheten til den enkelte at namsmann fatter vedtak om veiledning til NAV.

Kapittel 10 – Livsopphold og utbetaling til kreditorene

s. 75

Her vil vi kommentere punktene enkeltvis.

1. Livsoppholdssatser og barnetillegg er på riktig nivå, og om det bør opprettes en fjerde aldersklasse for barn ("ungdomssats").

SF er bekymret for endringene og kuttene som er gjort både i livsoppholdssatsene og i barnetilleggene over tid. Vi mener at disse er satt for lavt. SF støtter også at det bør være en høyre sats for ungdom jfr. høringsbrevets punkt 10.3.2. Erfaringsmessig vet vi at det er de eldste barna som lider mest under familiens dårlige økonomi. I tillegg bør barnetrygden og ungdommens egeninntekt holdes utenfor innteksberegningen.

2. Det bør åpnes for avsetning til sparing av et mindre beløp f.eks. kr. 500 per måned for å møte uforutsette utgifter under gjeldsordningen, og ev. hvordan denne avsetningen skal gjøres i praksis.

SF er positive til at det åpnes opp for å spare et mindre beløp i måneden. Vi har ingen spesifikke forslag til hvordan avsetningen kan gjøres, men vi mener forslaget gir større eierskap over egen økonomi og gir mulighet til å bygge opp noe likviditet. Vi ønsker også at forslaget utvides slik at sparingen kan komme barna til gode, eksempelvis BSU for barn.

I tillegg kan sparingen være med på å redusere saker der gjeldsordningen må forhandles som følger av uforutsette utgifter.

3. Postene helse, strøm, oppvarming og transport bør holdes utenfor standardsatsen og fastsettes individuelt, og om dette bør gjelde både for gjeldsordninger og utleggssaker.

SF støtter forslaget og mener det bør gjelde både for gjeldsordninger og utleggssaker. I tillegg bør tannhelse inkluderes i helse.

4. Livsoppholdssatsen for voksne bør inndeles i utgiftskomponenter i henhold til et særskilt utarbeidet budsjett som reguleres årlig sammen med livsoppholdssatsene.

SF ser på det som en styrke å regulere budsjettet årlig slik at det følger eventuelle endringer og behov hos skyldner i gjeldsordningsforløpet. Det er likevel ikke helt tydelig for oss hva som skal ligge i utgiftskomponentene og vi kan ønske oss en klargjøring fra departementets side.

5. Om utgiftsfordelingen mellom ektefeller/samboere ved gjeldsordning og utleggstrekk bør reguleres nærmere.

SF mener utgangspunktet bør være at den part som ikke er involvert skal unngå å straffes unødvendig. Dette er spesielt viktig at ved et eventuelt samlivsbrudd. Vi har ikke konkret forslag til hvordan dette skal reguleres nærmere.

6. Om behandlingen av ekstra utbetalinger i juni og desember fungerer tilfredsstillende eller om dette bør reguleres, og i så fall på hvilken måte.

Vi mener ekstra utbetalinger og skattefritt beløp bør beholdes. Som en del av å motvirke utenforskap hos de som lever i en gjeldssituasjon, er det viktig at de på linje med andre i samfunnet kan motta ekstra utbetaling i forbindelse med ferietid og i julen.

Kapittel 17 – Tilsidesettelse av gjeldsordning

s. 120

SF støtter punkt.1 og at reglen om etterperioden tas helt ut av loven. I dette ligger det en tiltro til at det er tilstrekkelig med oppfølging.

Med vennlig hilsen

Samarbeidsforum mot fattigdom i Norge ved

Aleneforeldreforeningen

BibiAmka

Bikuben – brukerstyrt senter i Nord-Norge

Leieboerforeningen

LIN-Likestilling, Inkludering og nettverk

MARBORG

Spillavhengighet Norge

RIO-Rusmisbrukernes Interesseorganisasjon

Velferdsalliansen EAPN Norway

Wayback – livet etter soning

Batteriet – Kirkens Bymisjon Oslo, Sekretariat for SF